

Mingu Balmanya, el savi gironí del futbol

Text: Xevi Planas

Mingu Balmanya ho ha estat tot en el món del futbol. Quan corria darra una pilota a la plaça de Sant Agustí, de Girona, als anys 20, potser no hauria dit mai que les portes de can Barça se li obririen un dia de bat a bat, primer com a jugador i després com a entrenador. Quan començava a jugar en aquell primer equip del Girona que movia riuades de gent pel carrer del Carme en direcció al vell camp de Vista Alegre, potser tampoc no sospitava que, anys després de penjar les botes, acabaria essent seleccionador estatal i tenint a les seves ordres jugadors com Iríbar, Gallego o Amancio. Ara, als 78 anys, conserva la mirada de murri del qui és un savi, un gat vell, en el món del futbol.

Fotos: Josep Maria Oliveras

ós vau néixer al barri del Mercadal de Girona. Ha canviat molt, aquest barri...

– «En presumíem, de ser del barri del Mercadal, llavors. Era un barri especial, de l'altra banda de l'Onyar. Quan ens volíem fer forts, dèiem: *Escolta, que jo sóc del barri del Mercadal, i no fotem conya, ¿eh?* Quan arribava Sant Joan, els del barri de Girona feien el foc a l'altre costat de riu. A la nit, passàvem el riu per anar a fotre'ls foc al que havien preparat. Ells també ens volien fer el mateix. Però nosaltres ja muntàvem guàrdia la nit abans perquè no ens ho vinguessin a cremar».

– *I ser del Mercadal era ser dels millors?*
– «No. Era com si els de Girona fossin del Sevilla i els del Mercadal fóssim del Betis».

– *On vau xutar la primera pilota de la vostra vida?*

– «Al Grup Escolar de la Gran Via, on anava a col·legi, i a la plaça de Sant Agustí. A la plaça, hi fèiem uns partits de futbol terribles, esperant que vingués el guàrdia i que haguéssim d'agafar la pilota sota el braç per anar corrents cap a la Devesa. Entre una cosa i l'altra, llavors jugaves a futbol set o vuit vegades al dia: abans d'entrar a col·legi, a l'hora del pati, a la sortida... Per això sortien futbolistes bons».

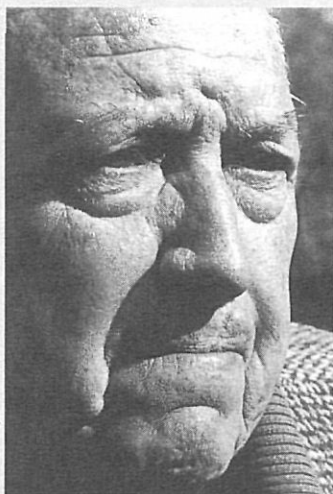
– *De més gran ja devieu anar a jugar a la Devesa...*

– «Sí. La porteria era entre arbre i arbre. Al camp hi havia 25 o 30 arbres pel mig i, a més d'haver de sortejar el contrari, havies d'anar driblant arbres. Però llavors era un bon entrenament».

– *A la Devesa ja devieu coincidir amb alguns dels jugadors amb qui més tard vau formar part del primer equip del Girona...*

– «Molts dels que vam arribar al primer equip del Girona, que s'acabava de

Domènec Balmanya i Parera, Mingu per als amics, va néixer el 29 de desembre del 1914 al carrer d'Anselm Clavé, del barri del Mercadal, de Girona. Apassionat pel futbol, va començar a jugar-hi a la banda esquerra del mig del camp, però va acabar destacant com a interior esquerre.

Els seus 25 anys com a jugador, del 1927 al 1952, els va passar als següents equips: el Centre Republicà de Girona, l'Independència FC, el juvenil de la UD Girona, el Girona FC, el FC Barcelona, el Seta, el Nàstic de Tarragona, el CD Sant Andreu i el Nàstic Tarragona. Tot i que els cinc millors anys de la seva carrera els va haver de passar entre el Seta i sense poder jugar, per la sanció política de desqualificació, va ser campió de Catalunya, campió de la Copa espanyola i de la Lliga francesa. Va defensar 18 vegades la samarreta de la Selecció Catalana.

Com a entrenador, va viure també una trajectòria de 25 anys, del 1952 al 1977, en diversos equips: Girona CF, Real Zaragoza, Real Oviedo, FC Barcelona, Seta, València CF, RCE Espanyol —com a secretari tècnic—, Betis Balompié, CD Málaga, Atlético de Madrid, Selecció Estatal, CF Barcelona —com a secretari tècnic—, Real Zaragoza, Cádiz CF i CD Sant Andreu.

fusionar amb la Unió Deportiva, veníem ja dels equips infantil i juvenil. Els de la meua generació eren en Farró, en Ferrer, en Flavià, en Clara —de Llagostera—, en Pagès —de Cassà de la Selva—, en Bussot —de Palafrugell— i en Damià Escuder, que era el mestre de tots i el que ens treia les castanyes del foc quan jugàvem amb el primer equip del Girona en aquella gran època.

— *El Girona no hauria d'haver marxat mai de Vista Alegre?*

— «Mai. S'hauria pogut arreglar aquell camp i hauria quedat ben maco, per a un màxim de 10.000 persones».

— *El vostre pare tenia un taller de fusta. Hi treballàveu, vós?*

— «Primer el teníem on vaig néixer jo. Després el vam passar al mateix carrer d'Anselm Clavé, però en un local que donava a la Gran Via. Quan el negoci va créixer, vam llogar dos locals i vam arribar a tenir vuit o deu treballadors. Jo vaig estar estudiant al Grup Escolar fins als 10 anys i llavors vaig passar a la Salle, on vaig fer Comerç. A Comerç, estudiàvem francès i anglès. Llavors no fèiem català. El català no era oficial i per aprendre'l havíem d'anar de nit a la Normal, on ens l'ensenyava una mica mossèn Jordà, que era un sant baró. Als 14 anys, quan vaig acabar de la Salle, alternava l'obligació d'anar a entrenar, a les sis del matí, amb el juvenil del Girona, amb la feina de carregar taulons al taller del meu pare, a partir de les nou, de la mateixa manera que en Farró havia d'anar al magatzem d'espardenyes del seu pare. Llavors no teníem camions per anar a buscar

“

Jugàvem a futbol set o vuit vegades al dia; per això sortien futbolistes bons

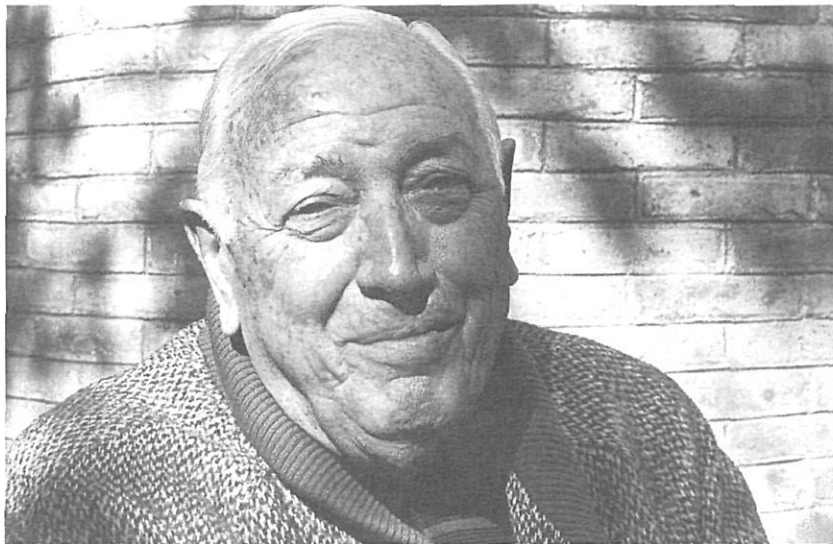
”

taulons al magatzem: havies d'anar amb el tauló a l'esquena o amb el carretó. Si el carretó s'espallava, havies d'anar amb el tauló a l'esquena des del magatzem, a la carretera de Santa Eugènia, fins a casa. Des dels 14 anys fins als 20, quan vaig entrar al Barcelona, vaig estar treballant a la fusteria».

— *El primer equip en el qual vas jugar va ser el del Centre Republicà de Girona. Sou republicà, vós?*

— «El meu pare era republicà i, això que passa a les famílies, vaig firmar el paper per entrar al Centre Republicà. No sé si em van arribar a donar el carnet o no, però jo de republicà no en tinc res. De separatista, tampoc. Però de catalanista, molt. En sóc mil per mil, de catalanista. Vull que quedi clar. Jo no estic per punyetes. Per damunt de tot, el catalanisme».

– Quan éreu al Barça, vivíeu ja només del futbol?

– «Quan vaig fitxar pel Barça, em van donar 10.000 pessetes. Però llavors els contractes no eren per un any, sinó per tota la vida. O sigui, que no van ser 10.000 pessetes per una temporada, sinó per tota la vida. Llavors les primes que ens pagaven eren de 150 pessetes, en un moment en què els sous eren de 500 pessetes. No era una gran cosa, però en vivíem. La gent no és conscient que el tren de vida del futbolista és car, perquè ha d'anar ben vestit, ha de procurar per la seva imatge i no sé quantes coses més, encara que ara, per sort, la corbata ja hagi passat de moda. Tot i això, quan estava al Barcelona, el juny del 1936 vaig aprovar l'ingrés a l'Escola d'Arquitectu-

“

El Girona no hauria d'haver marxat mai de Vista Alegre. El camp s'hauria pogut arreglar

”

ra, que llavors era a la plaça de la Universitat, de Barcelona».

– Volíeu ser arquitecte?

– «No. Jo anava per aparellador, perquè era molt difícil compaginar el futbol amb la feina d'arquitecte, però no amb la d'aparellador. Vaig aprovar pels meus coneixements de fusteria i perquè la geografia m'agradava molt. Jo he corregut per tot el món, des que amb el Barça marxàvem el divendres al matí cap a la ciutat que fos, per poder-hi jugar el diumenge, fins ara, que encara vaig amunt i avall. En arribar la guerra, però, ja no vaig poder estudiar».

– La guerra va ser un tall molt fort?

– «Sí. El Barcelona va demanar permís perquè els jugadors poguéssim sortir a fora a jugar partits amistosos i ens vam anar a jugar onze partits a Mèxic i quatre als Estats Units. En tornar de jugar aquests partits, el Seta ens va dir a uns quants si volíem anar-hi a jugar. Entre quedar-nos a tirar tirs aquí i anar a França a jugar a futbol, ens vam estimar més marxar. Vaig estar jugant dues temporades al Seta».

– De Seta, a més del poeta Paul Valéry, n'era el cantautor Georges Brassens...

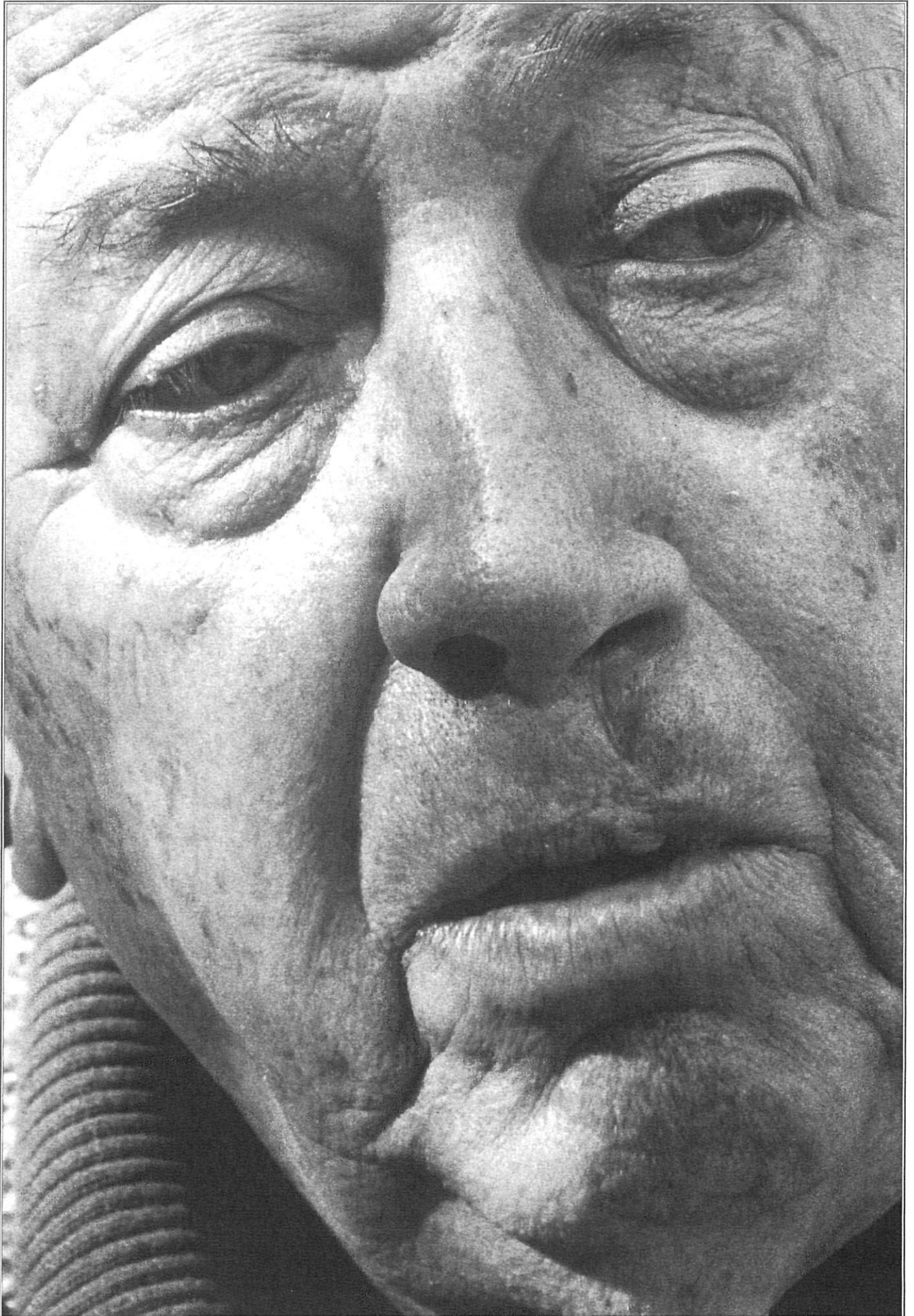
– «Era molt amic meu, en Georges. Era el cunyat del president del Seta, que estava casat amb la seva germana. Ens trobàvem moltes vegades a dinar a casa del president. Era un home meravellós, un gran professional, un gran tipus. Anava sempre amb la guitarra a sobre. Estàvem dinant i quan acabàvem ja es fotia a tocar la guitarra. Jo li deia: Va, Georges, toca-la una mica. Ens ho vam passar molt bé, a Seta».

Com a professor dels cursos estatals d'entrenador, va examinar i donar el títol a Kubala i a Di Stéfano, el 1957, tornant de Caracas, on havia anat a dirigir el Barça en el partit en què l'equip blau-grana va guanyar la Copa del Món.

Ara és director de l'Escola Catalana d'Entrenadors i comentarista de partits de futbol en mitjans com la cadena de ràdio COPE. Als seus 78 anys, continua viatjant arreu del món per assistir a congressos sobre futbol. El van haver d'operar d'una hèrnia discal i per això lamenta que no pot entrenar. Però encara porta els seus deixebles a Roma, Florència o on faci falta, com abans els duia a Vichy, per veure com funcionen algunes de les millors escoles de futbol de base d'Europa, tot i que ell parla molt bé de la del Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat.

Quan li pregunten pel millor futbolista de la història, respon amb rapidesa: «Tècnicament, Kubala. Per rendiment, Di Stéfano. Per gols, Pelé. Maradona, no. És un malabarista i els camps de futbol no són cires. El que és important és que els futbolistes tinguin el que jo anomeno tècnica útil».

“

En Georges Brassens
era molt amic meu.
Un home meravellós,
un gran professional,
un gran tipus

”

– Després el va arribar a entrenar, el Seta...

– «Ens hi van tractar tan bé que, més endavant, després de ser entrenador del Barcelona durant dos anys, em va venir a buscar el Seta, perquè anava molt malament, i vaig anar-hi sense demanar res: em van donar el que ells van voler. Estava molt agraït de com es van portar amb nosaltres durant aquells dos anys de guerra. El president del Seta tenia camions i transportava gasolina del port de Seta a Barcelona. Com que havia de passar per Girona, els camions es paraven a la plaça de Sant Agustí i duïen menjar als de casa meva. El meu pare em demanava que li portés cafè i xocolata, perquè llavors anava a canviar-ho a pagès i en tornava amb un sac de patates, un sac de cebes o el que fos».

– Quan va acabar la guerra, vau tornar a Catalunya?

– «Sí, perquè el Barça ens va reclamar i vam haver de venir. Però llavors en Franco va dictar una llei que deia que tots els esportistes que durant la guerra no s'havien passat a l'*Espanya nacional* tenien una sanció i que havien d'estar sis anys desqualificats sense jugar. El meu pare em va dir: *Noi, s'ha acabat la broma: agafa el ribot, el martell i cap a fer de fuster una altra vegada!* Al cap d'un any hi va haver un armistici i, en comptes de sis, ho van deixar en dos. Al segon any, anava a entrenar a Barcelona i feia de fuster».

– Després de retirar-vos com a jugador, va començar a entrenar equips com el

Barça i va arribar a ser seleccionador estatal. Era el màxim a què podíeu aspirar?

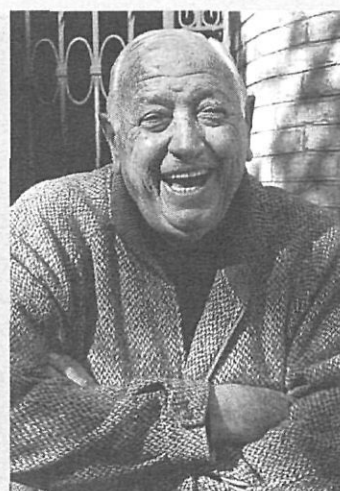
– «El seleccionador pot estudiar l'equip contrari, pot pensar-se la tàctica a seguir i té 400 jugadors per escollir. En canvi, l'entrenador d'un club s'ha de basar en el valor dels homes que té. No pot preparar tàctiques sense comptar amb els homes que li fan falta. Jo, com a seleccionador, primer pensava la tàctica i després triava els jugadors. Si als quarts de final del Campionat d'Europa no ens hagués eliminat Anglaterra —que llavors era el campió del món— perquè en Bobby Moore va lesionar en Gallego i vam acabar jugant gairebé amb 10 homes, encara hi hauria continuat. Hi estava molt bé. Hi tenia gent com en Grosó, en Zoco, l'Amancio, en Gárate, en Luis, en José María, en Gallego, en Sadurní, l'Iribar, en Rifé... Però em vaig adonar que hi portava dos anys, que al futbol espanyol hi havia una davallada i que s'acabaven els jugadors bons. Vaig veure a venir que, si per desgràcia llavors no ens haguéssim classificat per al Campionat del Món, els de Madrid m'haurien fotut fora d'Espanya i encara m'hauria tocat anar a França una altra vegada».

– I va decidir deixar la selecció estatal.

– «Sí. Recordo que, després d'un partit a Sevilla en què vam superar Suècia per tres a un, ja corria la veu que jo plegava. A l'aeroport de Sevilla, em vaig trobar en Samaranch i em va dir: *Què, m'han dit que plegues? Com és això, si tens el millor càrrec d'Espanya?* Jo li vaig respondre: *Això serà per a tu, però a mi deixa'm tranquil, que jo me'n vaig a casa.* Llavors vaig ser secretari tècnic del Barça durant dos anys».

– Què us ha agradat més: jugar, entrenar o ensenyar a entrenar?

– «Quan jo vaig retirar-me del futbol com a jugador, al Nàstic de Tarragona, vaig veure que m'emprenyava molt tornar a fer de fuster, perquè llavors no hi havia setmanes angleses ni punyetes, i havíem de treballar el dissabte i tot. Vaig decidir treure'm el curs per ser entrenador i vaig quedar el número dos a Burgos. L'any següent ja em van demanar que anés a fer de professor de tècnica i tàctica».

Fa la sensació de ser un optimista de mena, però Mingu Balmanya les ha vistes de tots colors, al llarg de la seva vida. Encara recorda els forts bombardeigs de la guerra i com es va salvar de miracle una vegada que passava en tren per Portbou, camí de París, on anava a jugar amb el Seta: «Des del mar disparaven a matar. Sort que al maquinista se li va ocórrer tirar enrera i amagar-nos al pont que hi ha a l'entrada de Portbou fins que van parar. I sort, és clar, que darrera no va venir cap tren mentre vam estar parats». Abans d'anar a defensar els colors del Seta, encara va fer alguns partits amb el Barça per la zona de València i de Múrcia: «Els desplaçaments eren terribles. Els havíem de fer en tren de nit, amb els llums apagats, perquè al Mediterrani hi havia un bombardeig impressionant».

De la seva estada al Barça, té ben present la Copa del Generalísimo que va guanyar el 1943 contra el Bilbao a Madrid: «Quan en Franco ens va haver de donar la Copa, feia una cara de pomes agres de por. El públic ens deia *perros catalanes, hijos de puta, hijos de Macià, hijos de Companys*».

Ell, en canvi, confessa que no sent res en contra del Madrid: «Jo mai no he dit una paraula contra el Madrid. L'únic que passa és que m'agrada que sempre que jugui sigui l'altre equip el que guanyi».

Xevi Planas